

«право – це не проста маса законів, а щось зовсім інше. Закони може і не юрист також добре завчити, але юристу, для того, щоб розуміти і застосовувати право, недостатньо одного здорового розуму, а необхідні ще й своєрідна здатність сприйняття, особлива майстерність абстрактного мислення, юридична інтуїція, уява, умілість у поводженні з юридичними поняттями, здатність легкого перекладу понять з області абстрактного в область конкретного і навпаки, безпомилковість при розкритті правового поняття в даному правовому казусі (юридичний діагноз), словом – юридичне мистецтво» [2, с. 7–8].

Висновок. У сучасному навчальному процесі, на наше переконання, основна увага повинна приділятися не кількості інформації, а її придатності для здійснення ефективної професійної діяльності. Достатньо уваги в навчальному процесі варто приділяти виробленню у курсантів (студентів, слухачів) вмінню працювати з інформацією, її джерелами, іншими словами – інформаційної компетенції.

Список бібліографічних посилань

1. Хесус Лау. Руководство по информационной грамотности для образования на протяжении всей жизни = Guidelines on Information Literacy for Lifelong Learning / пер. с англ. М. : МОУ ВПП ЮНЕСКО «Информация для всех», 2007. 45 с. URL: <http://www.ifap.ru/library/book101.pdf> (дата звернення: 22.10.2019)

2. Иеринг Р. Юридическая техника / пер. с нем. Ф.С. Шендорфа. СПб., 1905. 105 с.

Одержано 28.10.2019

УДК 343.98

Руслан Леонтьевич СТЕПАНЮК,

доктор юридичних наук, професор,

професор кафедри криміналістики та судової експертології факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-8201-4013>

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Вагому роль у підготовці фахівців для органів Національної поліції відіграють спеціальні навчальні дисципліни. На відміну від навчального процесу цивільних закладів вищої освіти юридичного профілю, у закладах з особливими умовами навчання, що відносяться до сфери МВС України, які готують поліцейських, криміналістика має займати значно вагоміше місце у навчальних планах, оскільки саме науки кримінально-правового циклу є фундаментом у системі знань, умінь і навичок слідчого, детектива, оперативного працівника.

З остаточною вибором Україною європейського вектору розвитку та докорінним реформуванням системи кримінальної юстиції в нашій державі настав час не тільки переглянути усталені парадигми теорії криміналістики та спрямувати наукові дослідження і практичні апробації на вирішення сучасних практичних завдань, а і вдосконалити підходи до викладання вказаної навчальної дисципліни

В Україні доцільно активізувати практику впровадження передових досягнень криміналістики провідних країн світу, зокрема, США, Великої Британії, Канади, ФРН, Франції, особливо у галузі криміналістичної техніки, оскільки остання за часів СРСР і в пострадянський період розвивалась вкрай повільно і є відсталою. Слід звернути увагу на доцільність перекладу іншомовних науково-практичних посібників з дисциплін «Forensic Science», «Criminal Investigation», «Police Scientifique», «Kriminalistik» та адаптації відповідних рекомендацій до реалій вітчизняної правозастосовної практики та навчального процесу.

Особливо слід застерегти від можливої помилки, тенденції до якої спостерігаються останнім часом у зв'язку з розробленням єдиного для стандарту правничої освіти, в якому криміналістика не знаходиться в числі обов'язкових дисциплін для вивчення юристами.

За радянських часів у Східній Німеччині (НДР) в Університеті імені Гумбольдта здійснювалась підготовка криміналістів як юристів. На початку 1990-х років після об'єднання Німеччини необхідність навчання за цією галуззю була визнана не потрібною, оскільки не вписувалась до структури університету ні з юридичної, ні з політичної складової. У ФРН юристом є тільки особа, що склала державний екзамен, до якого не входить підтвердження знань із природничо-технічних предметів, які склали близько 60 % від обсягу викладання.

Розуміння криміналістики у першу чергу як складової частини поліцейської науки призвело до того, що в провідних університетах ФРН відсутні відповідні кафедри, а її викладання здійснюється у вигляді окремих навчально-довідкових курсів. Лише в окремих юридичних школах і поліцейських коледжах залишена підготовка бакалаврів за відповідним напрямом. Ступінь магістра в галузі криміналістики практично недоступна, хоча є окремі винятки. Наприклад, таку спеціальність як ексклюзивну пропонує інститут криміналістики університету Штайнбейса в Берліні.

Разом з цим криміналістика як навчальна дисципліна знаходиться у числі основних предметів викладання під час підготовки фахівців-магістрів за напрямами «державне управління – управління в поліції» або «кримінологія та кримінальне правосуддя». Сучасні автори підкреслюють тенденції до розширення науково-дослідних криміналістичних центрів і важливості викладання криміналістики під час підготовки фахівців для поліції. В Німеччині курс криміналістики

для вперше прийнятих до поліції складає 323 год. (для майбутніх фахівців кримінальної поліції – 361 год.), а для досвідчених практичних працівників, які завершують своє навчання – 266 год. Якщо порівняти цей обсяг із навчальними планами закладів системи МВС України, то це порівняння буде не на користь вітчизняних.

Досить корисним також уявляється порівняння змісту начального матеріалу з криміналістики у поліцейських закладах освіти Німеччини та України, особливо у галузі криміналістичної техніки як галузі, що не надто суттєво залежить від специфіки правового регулювання кримінального процесу, отже, не повинна мати значних розбіжностей у різних країнах.

У Німеччині криміналістична техніка трактується як природничо-технічна частина криміналістичної науки, яка розробляє науково-технічні засоби і методи пошуку, виявлення та дослідження слідів злочину й інших речових доказів. При цьому до її структури включено основні розділи, що вміщують актуальні досягнення природничих і технічних наук до вирішення завдань судочинства. Особливо слід відзначити найбільш вагомий для даної сфери положення хімії (дослідження наркотиків, інших сильнодіючих речовин), біології (дослідження ДНК) та комп'ютерних наук (апаратні та програмні дослідження), які в Україні до складу криміналістичної техніки частково не входять зовсім, а частково відносяться до розділу криміналістичного дослідження матеріалів, речовин і виробів. У вітчизняних підручниках і навчальних посібниках з криміналістики такі теми висвітлені вкрай фрагментарно через їх недостатню наукову розробленість.

Підсумовуючи викладене відзначимо, що вдосконалення техніко-криміналістичної підготовки фахівців для органів Національної поліції у закладах вищої освіти системи МВС України потребує вжиття заходів щодо забезпечення адекватного обсягу викладання криміналістики на всіх рівнях вищої освіти (молодший бакалавр, бакалавр, спеціаліст, магістр); вдосконалення навчально-методичних матеріалів з криміналістики (навчальних і робочих програм, підручників, навчальних посібників) у частині криміналістичної техніки з обов'язковим вивченням можливостей використання ДНК-аналізу для вирішення завдань судочинства; криміналістичного дослідження наркотичних, отруйних, сильнодіючих речовин; криміналістичного дослідження цифрових носіїв інформації.

Видається, що слід значно підвищувати рівень співпраці між закладами вищої освіти системи МВС України та підрозділами Експертної служби МВС України з метою забезпечення розвитку криміналістичної техніки як розділу науки та складової навчальної дисципліни, оскільки в цивільних університетах і правничих школах такий розвиток є практично неможливим і навряд чи доцільним. Запровадження в Україні єдиного фахового іспиту на доступ до правничої професії призведе до того, що криміналістика, оперативно-розшукова діяльність, судова медицина, судова психіатрія та інші спеціальні навчальні дисципліни, що є надзвичайно важливими в системі знань поліцейського, втратять конкурентоспроможність у підготовці юристів, адже очевидно не будуть входити до цього іспиту. Але і без цих знань уявити фахового працівника органу досудового розслідування чи підрозділу кримінальної поліції не можна. Тому доцільно обговорити можливість розроблення нової спеціальності у галузі знань «право» для поліцейських, наприклад, «кримінальна юстиція» або «кримінальне розслідування та судові науки» і т. п.

Одержано 01.11.2019

УДК 347.51

Ірина Ігорівна СЯДРИСТА,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри правового забезпечення

господарської діяльності факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-4340-3593>

ПИТАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ АКЦІОНЕРІВ ЗА БОРГАМИ НЕПЛАТОСПРОМОЖНОГО ТОВАРИСТВА

Банкрутство є однією з найпоширеніших підстав ліквідації юридичних осіб, в т.ч. акціонерних товариств (далі – АТ). Відповідальність за неплатоспроможність товариств повинні нести особи, які відповідно до статуту наділені корпоративними правами щодо управління діяльністю (прийняття рішень) останнього. Зокрема, це акціонери АТ.

Акціонерами визнаються фізичні та юридичні особи, а також держава в особі органу, уповноваженого управляти державним майном, або територіальна громада в особі органу, уповноваженого управляти комунальним майном, які є власниками акцій товариства, що випущені конкретним акціонером АТ (ч. 1 ст. 4 Закону України «Про акціонерні товариства») [1]. Визначення основних прав та обов'язків акціонерів, можливість притягнення їх до відповідальності за невиконання або неналежне виконання ними своїх обов'язків та за порушення прав інших акціонерів і товариства має важливе значення, оскільки будучи власниками акцій, вони мають право вирішувати найголовніші питання його діяльності.

Статтею 117 Цивільного кодексу України [2] та ст. 29 Закону України «Про акціонерні товариства» передбачено обов'язки акціонерів. Саме за невиконання та неналежне виконання своїх обов'язків акціонери повинні нести відповідальність перед товариством та іншими акціонерами, а останні мають право вимагати виконання покладеного на перших обов'язку.